

Spridning av avloppsslam i jordbruket – så här ser LRF på frågan

Slamfrågan har engagerat LRFs medlemmar under alla år. LRFs hållning har varit och är fortfarande restriktiv kring att sprida slam på åkermark.

LRFs långsiktiga strategi är att växtnäringen från matrester, livsmedelsindustri och toaletter ska tillbaka till åkern utan oönskade ämnen.

Bakgrund

Enligt svensk lagstiftning är det tillåtet att sprida avloppsslam i jordbruket. Sedan årtionden tillbaka har också en del av avloppsslammet från våra reningsverk spridits på svensk åkermark – oberoende av LRFs inställning i slamfrågan.

Vad säger lagstiftningen?

Avloppsslam får inte användas på betesmark eller åkermark som du ska använda till bete eller där det ska skördas vall inom 10 månader eller mark där det inom 10 månader ska odlas bär, potatis, rotfrukter eller grönsaker. LRF stödjer förslaget till ny lagstiftning för ökat skydd av marken vid användning av slam.

Nuläge användning slam

År 2008 återfördes ca 26 procent av Sveriges ca 214 000 ton ts slam till åkermark, alltså i nivå med miljömålet (cirka 55 000 ton slam, varav 1600 ton fosfor). Cirka 27% blev anläggningsjord och 20% användes för att sluttäcka stängda deponier runtom i Sverige. Övriga 27% utgörs av annan eller ej redovisad användning.

LRFs syn på spridning av avloppsfraktioner i jordbruket

LRFs hållning har varit och är fortfarande restriktiv kring att sprida slam på åkermark. LRF varken uppmanar eller avråder den enskilda medlemmen att använda slam som växtnäring i sitt jordbruksföretag. Detta är ett beslut varje enskild medlem själv måste ta ställning till. Om odlaren väljer slam, menar dock LRF att det endast är slam från REVAQ-certifierade reningsverk som kan komma ifråga för spridning på åkermark. Odlarens marknad för skörden avgör om avloppsslam från REVAQ-certifierade reningsverk kan användas.

I maj 2010 tog LRFs riksförbundsstämma beslutet att fortsätta stödja och vara pådrivande i REVAQ-arbetet. Ställningstagandet handlar om att vara delaktig i slamfrågan, bidra till förbättringsprocessen i syfte att påverka avloppsslammets kvalitet och handhavande. LRF ska också arbeta vidare med frågan om långsiktigt hållbara avloppslösningar. Det handlar om sorterande system i tätorter, att dela på toalettflödet och andra källor.

Användning av avloppsslam i jordbruket är en komplicerad och viktig fråga. Målet med LRFs arbete i avloppsfrågorna är ökat kretslopp av växtnäring, hushållning med jordens resurser samt en förbättrad miljö. LRFs långsiktiga mål är att när växtnäring från avloppsfraktioner används på jordbruksmark ska inga negativa effekter uppstå. Markens långsiktiga produktionsförmåga ska säkerställas.

forts...

REVAQ

I REVAQ-systemet ingår krav på arbete mot en ständig förbättring. Detta innebär bland annat att metaller och andra oönskade ämnen som kemikalier, organiska miljögifter ska sökas upp vid källan och tas bort så att de i största möjliga utsträckning inte hamnar i avloppssystemet. Förbättringsarbetet inom REVAQ pågår och ett årligt sjunkande gränsvärde för kadmium har införts. Slam som överskrider gränsvärdet får inte spridas i jordbruket. REVAQ innebär att anslutna reningsverk årligen redovisar resultat gällande de förbättringar som krävs för certifieringen. Att kraven uppfylls kontrolleras i tredjepartskontrollen. VA-lagen möjliggör avstängning av en ansluten verksamhet som inte uppfyller uppställda krav enligt REVAQ. Hygienisering av slammet är ett krav liksom full insyn och spårbarhet. Att vara med och utveckla förbättringsarbetet och fullfölja REVAQ är det snabbaste sättet att förbättra både slam och vattenkvalitet enligt LRF.

Vad innehåller slammet?

Slammet innehåller fosfor, kväve, mikronäringsämnen och organiskt material som åkermarken behöver. Eftersom avloppet utöver urin och fekalier även tar emot bad-, disk- och tvättvatten innehåller slammet också oönskade ämnen till exempel metaller, organiska miljögifter, andra kemikalier, smittämnen samt läkemedelsrester. Hushållens andel av tillförda, oönskade ämnen i slammet är stort.

Endast några få procent av de läkemedelsrester som passerar reningsverket hamnar i slammet. Resten rinner ut i vattendraget. Många miljögifter som flamskyddsmedel, ftalater och nonylfenoler, finns i människans omgivning i vanliga hushållsprodukter och också i mycket små mängder i slammet. Genomförda försök visar att många av dessa ämnen har snabb nedbrytning i jord.

Olika typer av smittämnen, till exempel salmonella, förekommer i avloppsslam och genom hygienisering kan deras förekomst kontrolleras. Även olika antibiotikaresistenta bakterier som stafylokocker (MRSA) och enterokocker (VRE) detekteras ibland i slam. Hygieniseringsprocessen bryter ner även dessa bakteriestammar.

Mot bakgrund av nuvarande kunskap och vetenskapliga forskning bedöms riskerna med tillförsel av avloppsslam till åkermark liten. Halterna av de oönskade ämnena måste dock minska. Allt avloppsslam ska på sikt vara av klosettvaattenkvalitet. REVAQ-arbetet är ett steg på den vägen. Framkommer ny kunskap som innebär att riskerna inte bedöms som små, kommer LRF självklart att ompröva sitt ställningstagande i slamfrågan.

Kadmium i gödselmedel

Kadmiumhalterna i P och PK-gödselmedel är i genomsnitt 25 mg Cd/kg P. Kadmium finns även i NPK-produkterna men i mycket lägre halter, runt 5 mg Cd/kg P. Medelvärdet för REVAQ-certifierade reningsverk ligger i dag på en nivå av cirka 25 mg Cd/kg P (av detta är cirka 17 mg Cd/kg P återcirkulerat från livsmedlen). Kravet i REVAQ är maxhalten 17 mg Cd/kg P senast år 2025.

Avloppsslam och biogas

När biogasproduktion diskuteras är det viktigt att tänka på att hålla isär flödena!

Blanda inte avfall från toaletter med till exempel gödsel eller andra råvaror i biogasanläggningen – då betraktas hela rötresten som avloppsslam i lagens mening. Även uppköpare av dina livsmedelsråvaror kan ha synpunkter på detta.